

08.

Deadlock

Přidělování paměti

ZOS 2016, L. PEŠIČKA

Obsah

- Deadlock
 - Jak předcházet, detekovat, reagovat
- Metody přidělování paměti

Jak se vypořádat s uvíznutím

1. Problém uvíznutí je zcela **ignorován**
2. **Detekce** a **zotavení**
3. Dynamické zabránění pomocí pečlivé **alokace zdrojů**
4. Prevence, pomocí **strukturální negace** jedné z dříve uvedených nutných **podmínek pro vznik uvíznutí**

1. Ignorování problému

Předstíráme, že problém neexistuje 😊

- „přstrosí algoritmus“

Proč neřešit? **vysoká cena** za **eliminaci** uvíznutí

- Neexistuje žádné univerzální řešení
- Např. činnost uživatelských procesů by byla omezena

Žádný ze známých OS se nezabývá uvíznutím **uživatelských** procesů

- Snaha o eliminaci uvíznutí pro **činnosti jádra**

U uživatelských procesů uvíznutí neřešíme, snažíme se, aby k uvíznutí nedošlo v jádře OS

2. Detekce a zotavení

Systém se nesnaží zabránit vzniku uvíznutí

Detekuje uvíznutí

Pokud nastane, provede akci pro **zotavení**

Samotná
detekce
uvíznutí
nemusí být
snadná

Detekce pro **1 zdroj od každého typu**

- Při žádostech o zdroj OS konstruuje **graf alokace zdrojů**
- Detekce **cyklu** – pozná, zda nastalo uvíznutí
- Různé algoritmy detekce cyklu (teorie grafů)
 - Např. prohledávání do hloubky z každého uzlu, dojdeme-li do uzlu, který jsme již prošli - cyklus

Zotavení z uvíznutí – odebrat zdroj?

Zotavení pomocí preempce

- Vlastníkovi zdroj dočasně odejmout
- Závisí na typu zdroje – často obtížné či nemožné
- Tiskárna – co by to obnášelo:
po dotištění stránky proces zastavit, ručně vyjmout již vytištěné stránky,
odejmout procesu a přiřadit jinému
(tedy prakticky nepoužitelné)

Zotavení z uvíznutí – zrušení změn

Zotavení pomocí zrušení změn (rollback)

- **Častá uvíznutí** – **checkpointing** procesů
= zápis stavu procesů do souboru, aby proces mohl být v případě potřeby vrácen do uloženého stavu
- **Detekce uvíznutí** – nastavení na dřívější **checkpoint**, kdy proces ještě zdroje **nevlastnil** (**následná práce ztracena**)
- Zdroj **přiřadíme uvízlému** procesu – zrušíme deadlock
- Proces, kterému jsme zdroj odebrali – pokusí se ho alokovat, ale má jej jiný - **usne**

Zotavení z uvíznutí – zrušení procesu

Zotavení pomocí **zrušení procesu**

- Nejhorší způsob – zrušíme jeden nebo více procesů
- Zrušit proces v cyklu
 - Pokud nepomůže zrušit jeden, zrušíme i další

Často alespoň snaha zrušit procesy, které je možné spustit od začátku.

3. Dynamické zabránění

Ve většině systémů procesy žádají o zdroje po jednom

Systém rozhodne, zda je přiřazení zdroje bezpečné, nebo hrozí uvíznutí

Pokud bezpečné – zdroj přiřadí, jinak pozastaví žádající proces

Stav je bezpečný, pokud existuje alespoň jedna posloupnost, ve které mohou procesy doběhnout bez uvíznutí

I když stav není bezpečný, uvíznutí nemusí nutně nastat

Bankéřův algoritmus pro jeden typ zdroje

Předpokládáme **více zdrojů stejného typu**

- Např. **N magnetopáskových jednotek**

Algoritmus plánování, který se dokáže vyhnout uvíznutí (Dijkstra 1965)

Bankéř na malém městě, **4 zákazníci** – **A, B, C, D**

Každému **garantuje půjčku** **(6, 5, 4, 7) = 22** dohromady

Bankéř ví, že všichni zákazníci **nebudou** chtít půjčku **současně**, pro obsluhu zákazníků si **ponechává** pouze **10**

Bankéřův algoritmus

Zákazník	Má půjčeno	Max. půjčka
A	1	6
B	1	5
C	2	4
D	4	7

Bankéř má volných prostředků: $10 - (1+1+2+4) = 2$

Stav je **bezpečný**, bankéř může obsloužit všechny požadavky v nějaké posloupnosti - pozastavit všechny požadavky kromě C:

Dá C 2 jednotky, C skončí a **uvolní 4**, může použít pro D nebo B atd. až obslouží VŠECHNY.

Bankéřův algoritmus (B o 1 více)

Zákazník	Má půjčeno	Max. půjčka
A	1	6
B	2	5
C	2	4
D	4	7

Dáme B o jednotku více; zůstane nám volných prostředků: 1

Stav není bezpečný – pokud všichni budou chtít **maximální půjčku**, bankéř **nemůže uspokojit žádného** – nastalo by uvíznutí

Uvíznutí nemusí nutně nastat, ale s tím bankéř nemůže počítat ...

Zkusí „jako by“ přidělit zdroj a zkoumá, zda je nový stav bezpečný

Rozhodování bankéře

U každého požadavku – zkoumá, zda vede k **bezpečnému** stavu:

Bankéř předpokládá, že požadovaný zdroj byl procesu **přiřazen** a že všechny procesy **požádaly o všechny bankéřem garantované zdroje**.

Bankéř zjistí, zda je dostatek zdrojů pro uspokojení některého zákazníka; pokud ano – předpokládá, že zákazníkovi byla suma vyplacena, skončil a uvolnil (vrátil) všechny zdroje

Bankéř opakuje předchozí krok, pokud mohou všichni zákazníci skončit, je stav **bezpečný**.

Vykonání požadavku

1. Proces **požaduje** nějaký zdroj
2. Zdroje jsou **poskytnuty** pouze tehdy, pokud požadavek vede k **bezpečnému stavu**
3. Jinak je požadavek **odložen** na později
– proces je **pozastaven**

Bankéřův algoritmus pro více typů zdrojů

zobecnění pro více typů zdrojů:

používá **dvě matice**

(sloupce – třídy zdrojů, řádky – zákazníci)

- **matice přiřazených zdrojů** (current allocation matrix)
 - který zákazník má které zdroje
- **matice ještě požadovaných zdrojů** (request matrix)
 - kolik zdrojů kterého typu budou procesy ještě chtít

	Zdroj R	Zdroj S	Zdroj T
Zák. A	3	0	1
Zák. B	0	1	0
Zák. C	1	1	1
Zák. D	1	1	0

Matice přiřazených zdrojů

	Zdroj R	Zdroj S	Zdroj T
Zák. A	1	1	0
Zák. B	0	1	1
Zák. C	3	1	0
Zák. D	0	0	1

Matice ještě požadovaných zdrojů

zavedeme vektor **A** volných zdrojů (available resources)

např. **A = (1, 0, 1)** znamená jeden volný zdroj typu **R**, 0 typu **S**, 1 typu **T**

Určení, zda je daný stav bezpečný

1. V matici **ještě požadovaných zdrojů** hledáme řádek, který je menší nebo roven A .
Pokud **neexistuje**, nastalo by **uvíznutí**.
2. Předpokládáme, že proces obdržel všechny požadované zdroje a skončil. Označíme proces jako ukončený a **přičteme všechny jeho zdroje k vektoru A** .
3. Opakujeme kroky 1. a 2., dokud všechny procesy neskončí (tj. **původní stav byl bezpečný**), nebo dokud nenastalo uvíznutí (**původní stav nebyl bezpečný**)

Bankéřův algoritmus & použití v praxi

publikován 1965, uváděn ve všech učebnicích OS

v praxi v podstatě nepoužitelný

- procesy obvykle **nevědí dopředu**, jaké budou jejich **maximální požadavky** na zdroje
- počet procesů **není konstantní** (uživatelé se přihlašují, odhlašují, spouštějí procesy, ...)
- zdroje mohou **zmizet** (tiskárně dojde papír ...)

nepoužívá se v praxi pro zabránění uvíznutí

odvozené algoritmy lze použít pro **detekci uvíznutí** při více zdrojích stejného typu

4. Prevence uvíznutí

jak skutečné systémy **zabraňují uvíznutí**?

viz 4 **Coffmanovy podmínky** vzniku uvíznutí

1. **vzájemné vyloučení** – výhradní přiřazování zdrojů
2. **hold and wait** – proces držící zdroje může požadovat další
3. **nemožnost zdroje odejmout**
4. **cyklické čekání**

pokud některá podmínka **nebude splněna**
→ uvíznutí strukturálně **nemožné**

P1 – Vzájemné vyloučení

- prevence – zdroj nikdy nepřihradit **výhradně**
- **problém lze řešit pro některé zdroje** (tiskárna)
- **spooling**
 - pouze daemon přistupuje k tiskárně
 - nikdy nepožaduje další zdroje – není uvíznutí
 - převádí soutěžení o tiskárnu na soutěžení o diskový prostor – soutěžení o zdroj, „kterého je více“
 - pokud ale 2 procesy zaplní disk se spool souborem, žádný nemůže skončit
- spooling není možný pro všechny zdroje (záznamy v databázi)

P2- Hold and wait

- proces držící výhradně přiřazené zdroje může požadovat další zdroje
- požadovat, aby procesy alokovaly všechny zdroje před svým spouštěním
 - většinou nevědí, které zdroje budou chtít
 - příliš restriktivní
 - některé dávkové systémy i přes nevýhody používají, zabraňuje deadlocku
- Modifikace:
pokud proces požaduje nové zdroje, musí uvolnit zdroje které drží a o všechny požádat v jediném požadavku.

P3 – Nemožnost zdroje odejmout

- odejímat zdroje je velmi obtížné
- proces může zanechat zdroj v nekonzistentním stavu

Př: můžete přepisovat dokumentaci k programu na novou verzi, musíte jít od PC a necháte rozepsaný odstavec – v tomto stavu ji nemůžete odevzdat k zápočtu

Př2.: proces bude měnit obsah datové struktury zdroje, a v okamžiku odejmutí zdroje provede jen polovinu plánovaných změn

P4 – Cyklické čekání

- Proces může mít jediný zdroj, pokud chce jiný, musí předchozí uvolnit – restriktivní, není řešení ☹
- Všechny zdroje očíslovány, požadavky musejí být prováděny v číselném pořadí
 - Alokační zdroj nemůže mít cykly
 - Problém – je těžké nalézt vhodné očíslování pro všechny zdroje
 - Není použitelné obecně, ale ve speciálních případech výhodné (jádro OS, databázový systém, ...)

Př. Dvoufázové zamykání

V DB systémech

První fáze

- Zamknutí všech potřebných záznamů v číselném pořadí
- Pokud je některý zamknut jiným procesem
 - Uvolní všechny zámky a zkusí znovu

Druhá fáze

- Čtení & zápis, uvolňování zámků

Zamyká se vždy v číselném pořadí, uvíznutí nemůže nastat

Shrnutí přístupu k uvíznutí (!)

1. **Ignorování problému** – většina OS ignoruje uvíznutí **uživatelských** procesů
2. **Detekce a zotavení** – pokud uvíznutí nastane, detekujeme a něco s tím uděláme (vrátíme čas – **rollback**, **zrušíme proces** ...)
3. **Dynamické zabránění** – zdroj přiřadíme, pouze pokud bude stav **bezpečný** (bankéřův algoritmus)
4. **Prevence** – strukturálně negujeme jednu z Coffman. podmínek
 - **Vzájemné vyloučení** – spooling všeho
 - **Hold and wait** – procesy požadují zdroje na začátku
 - **Nemožnost odejmutí** – odejmi (nefunguje)
 - **Cyklické čekání** – zdroje očíslovujeme a žádáme v číselném pořadí

Vyhladovění

Procesy požadují zdroje – pravidlo pro jejich přiřazení

Může se stát, že některý **proces zdroj nikdy neobdrží**

- I když **nenastalo uvíznutí** !

Př. Večeřící filozofové

- Každý zvedne levou vidličku, pokud je pravá obsazena, levou položí
- **Vyhladovění**, pokud všichni zvedají a pokládají současně

Vyhladování 2

Př. Přiřazování zdroje strategií SJF

- Tiskárnu dostane proces, který chce vytisknout nejkratší soubor
- 1 proces chce velký soubor, hodně malých požadavků – může dojít k vyhladování, neustále předbíhán

1. řešení – použít jinou strategii (FIFO)

2. řešení – označíme požadavek **časem příchodu** a při **překročení povolené doby** setrvání v systému bude obsloužen

Terminologie

- Blokovaný (blocked, waiting), někdy: čekající
 - Základní stav procesu v diagramu stavů procesu
- Uvíznutí, uváznutí, deadlock, někdy: zablokování
 - Neomezené čekání na událost
- Vyhladovění, starvation někdy: umoření
 - Procesy běží, ale nemohou vykonávat žádnou činnost
- Aktivní čekání (busy wait), s předbíháním (preemptive)

Bernsteinovy podmínky

$$R(p) \cap W(q) = \emptyset$$

$$W(p) \cap R(q) = \emptyset$$

$$W(p) \cap W(q) = \emptyset$$

Procesy p, q

Množina dat, kterou daný proces čte nebo zapisuje

Dodatek ke kritickým sekcím
Souběžné čtení je OK

Windows – ukázky funkcí

Správa vláken

CreateThread()

SuspendThread(), ResumeThread()

ExitThread()

TerminateThread()

// ukončení vlákna

// ukončí jiné vlákno

WaitForSingleObject()

// čeká na jeden

WaitForMultipleObjects()

// čeká na 1 nebo všechny

CloseHandle()

Windows - synchronizace

Kritické sekce

InitializeCriticalSection()

DeleteCriticalSection()

EnterCriticalSection()

LeaveCriticalSection()

Stejné vlákno může zavolat EnterCriticalSection n-krát,
potom ale musí n-krát volat LeaveCriticalSection

viz dokumentace:

kritickou sekci mohou
využít pouze **vlákna**
stejného procesu
(na rozdíl od mutexu)

optimalizovanější

Windows - synchronizace

Mutexy

Mohou použít vlákna různých procesů

CreateMutex()

// vytvoří mutex

OpenMutex()

// v jiném procesu otevře

WaitForSingleObject()

// čekáme na mutex

WaitForMultipleObjects()

ReleaseMutex()

// uvolníme mutex

CloseHandle()

Windows - semafor

Semafor

CreateSemaphore(), // inic. hodnota, max. hodnota
OpenSemaphore(),
WaitForSingleObject(), // operace P()
WaitForMultipleObjects()
ReleaseSemaphore(), // operace V()
CloseHandle()

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms686946%28v=vs.85%29.aspx>

Windows - synchronizace

Eventy

CreateEvent()

SetEvent()

ResetEvent()

WaitForSingleObject()

WaitForMultipleObjects()

CloseHandle()

An orange scroll graphic with a rolled-up top and bottom edge, containing text in Czech.

poslání signálu
vláknu

indikuje, že nějaká
událost nastala

Windows

Atomické operace

InterlockedIncrement()	// inkrementuje o 1
InterlockedDecrement()	// sníží o 1
InterlockedExchange()	// nastaví novou hodnotu // a vrátí původní

Windows

priorita vláken

The priority of each thread is determined by the following criteria:

SetThreadPriority()

- The priority class of its process
- The priority level of the thread within the priority class of its process

GetThreadPriority()

The priority class and priority level are combined to form the *base priority* of a thread.

Jak se určuje priorita?

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms685100%28v=vs.85%29.aspx>

Windows – podrobný popis

Zde najdete podrobné vysvětlení a použití funkcí:

<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms685129%28v=vs.85%29.aspx>

Windows – Context Switches

Kroky přepnutí kontextu:

1. Save the context of the thread that just finished executing.
2. Place the thread that just finished executing at the end of the queue for its priority.
3. Find the highest priority queue that contains ready threads.
4. Remove the thread at the head of the queue, load its context, and execute it.

Důvody přepnutí kontextu:

- The time slice has elapsed.
- A thread with a higher priority has become ready to run.
- A running thread needs to wait.

Projít

[https://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms682105\(v=vs.85\).aspx](https://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms682105(v=vs.85).aspx)

Více procesorů

- **Symetrický multiprocessor (SMP)**

- Dva nebo více identických procesorů (nebo jader CPU) jsou připojeny k jedné hlavní paměti.
- Libovolné vlákno lze přidělit libovolnému procesoru.
- Lze ovlivnit: thread affinity, thread ideal processor

- **Non-uniform memory access (NUMA)**

- Každý procesor má blíž k jedné části paměti než ostatní procesory.
- Systém se pokusí plánovat vlákno na procesoru, který je blízko používané paměti.

Thread Ideal Processor

Když určíme **Thread ideal Processor**, plánovač k tomuto nastavení přihlédne, pokud je to možné – ale negarantuje naplánování na daném procesoru.

(Srovnejte s affinitou).

Funkce **SetThreadIdealProcessor**

Osnova

Základní moduly OS

Modul pro správu procesů

- probráno

Modul pro správu paměti

- nyní začínáme

Modul pro správu periférií

Modul pro správu souborů

Správa hlavní paměti

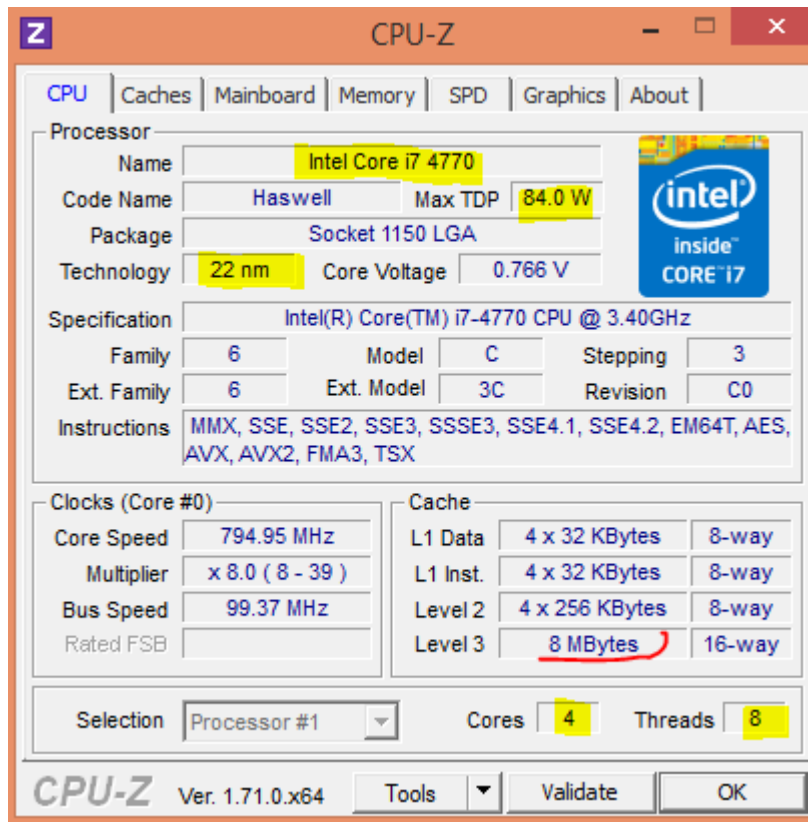
Ideál programátora

- Paměť nekonečně velká, rychlá, levná
- Zároveň persistentní (uchovává obsah po vypnutí napájení)
- Bohužel neexistuje

Reálný počítač – hierarchie pamětí („pyramida“)

- Registry CPU
- Cache paměť - malé množství, rychlá
- RAM paměť – 4GB, 8GB dnešní PC
- Pevné disky – 1-2TB, pomalé, persistentní, SSD vs. rotační

Informace o CPU

Typ - Intel Core i7 4770
Kolik hřeje – TDP – 84W
Výrobní technologie – 22 nm

Počet jader: 4
Počet vláken (threads): 8

Každé jádro umí 2 vlákna
(hyperthreading)

Cache paměti:

L3 8MB

L2

L1 instrukční, datová

Výrazný vliv na výkon

Správce paměti

Část OS, která spravuje paměť

Udržuje informaci, které části paměti se používají a které jsou volné

Alokuje paměť procesům podle potřeby

- funkce **malloc** v jazyce C, (**new** v Pascalu)

Zařazuje paměť do volné paměti po uvolnění procesem

- funkce **free** v jazyce C, (**release** v Pascalu)

Jak to reálně funguje? (!!)

proces požádá o alokaci n bajtů paměti funkcí
`ukazatel = malloc(n)`

`malloc` je knihovná fce alokátoru paměti (součást glibc)

paměť je alokována z **haldy** (heapu) !

alokátor se podívá, zda má volnou paměť k dispozici, když ne,
požádá OS o přidělení dalších stránek paměti (systémové
volání `sbrk`)

proces uvolní paměť, když už ji nepotřebuje voláním
`free(ukazatel)`

Volání `brk()`, `sbrk()`

Description

`brk()` and `sbrk()` change the location of the *program break*, which defines the **end of the process's data segment** (i.e., the program break is the first location after the end of the uninitialized data segment). Increasing the program break has the effect of **allocating memory** to the process; decreasing the break deallocates memory.

`brk()` sets the end of the data segment to the value specified by *addr*, when that value is reasonable, the system has enough memory, and the process does not exceed its maximum data size (see `setrlimit(2)`).

`sbrk()` **increments** the program's data space by *increment* bytes. Calling `sbrk()` with an *increment* of 0 can be used to find the current location of the program break.

V některých systémech:

`brk ()`

systémové volání

`sbrk ()`

knihovní funkce,
která využívá volání
`brk`

Příklad alokace (!!)

zkuste: `man malloc`

Příklad:

1. proces bude chtít alokovat 500B, zavolá `malloc`
2. alokátor koukne, nemá volnou paměť, požádá OS o přidělení stránky paměti (4KB) – `sbrk`
3. proces je obsloužen, dostane paměť
4. proces bude chtít dalších 200B, zavolá `malloc`
5. alokátor už má paměť v zásobě, rovnou ji přidělí procesu
6. když už proces paměť nepotřebuje, zavolá `free`

man malloc

Windows:
také malloc() nebo HeapAlloc()

```
MALLOC(3)                                Linux Programmer's Manual                                MALLOC(3)

NAME
    calloc, malloc, free, realloc - Allocate and free dynamic memory

SYNOPSIS
    #include <stdlib.h>

    void *calloc(size_t nmemb, size_t size);
    void *malloc(size_t size);
    void free(void *ptr);
    void *realloc(void *ptr, size_t size);

DESCRIPTION
    calloc() allocates memory for an array of nmemb elements of size bytes
    each and returns a pointer to the allocated memory. The memory is set
    to zero. If nmemb or size is 0, then calloc() returns either NULL, or
    a unique pointer value that can later be successfully passed to free().

    ↪ malloc() allocates size bytes and returns a pointer to the allocated
    memory. The memory is not cleared. If size is 0, then malloc()
    returns either NULL, or a unique pointer value that can later be sucâ
    cessfully passed to free().

    ↪ free() frees the memory space pointed to by ptr, which must have been
    returned by a previous call to malloc(), calloc() or realloc(). Otherâ
    wise, or if free(ptr) has already been called before, undefined behavâ
    ior occurs. If ptr is NULL, no operation is performed.
```


poznámka k pointerům (!!!)

ukazatel = malloc (size)

takto získaný ukazatel obsahuje **virtuální adresu**, tj. není to přímo adresa do fyzické paměti (RAM) !!!

virtuální adresa se uvnitř procesoru převede **na fyzickou adresu** (s využitím tabulky stránek atd.) !!

Vrací-li malloc hodnotu 500, tak 500 není adresa v RAM, kde začíná daná datová oblast. Je to virtuální adresa, která bude na fyzickou teprve převedena uvnitř CPU.

Jádro a paměť

3.1.4 Fyzické a virtuální adresovací režimy

Není příliš rozumné, aby samotný operační systém běžel ve virtuální paměti. Bylo by dost příšerné, kdyby operační systém musel udržovat tabulku stránek i sám pro sebe. Většina univerzálních procesorů podporuje jak fyzický adresovací režim, tak virtuální adresovací režim. Fyzický adresovací režim nepotřebuje žádné tabulky stránek a v tomto režimu procesor neprovádí žádné překlady adres. Jádro Linuxu je sestaveno tak, aby pracovalo ve fyzickém adresovacím režimu.

Zdroj:

Průvodce jádrem operačního systému Linux

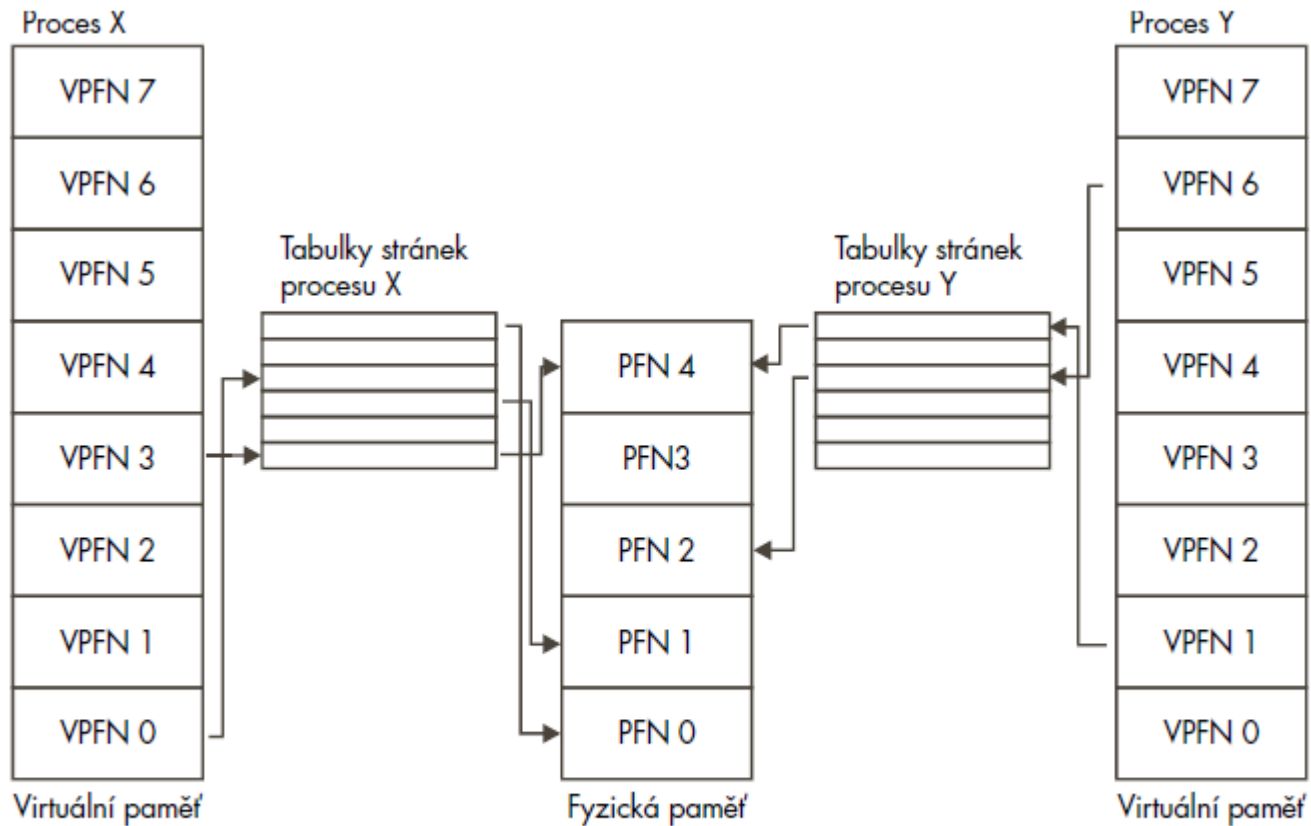
Jádro a paměť

Virtuální adresování také umožňuje vytváření virtuálních částí paměti ve dvou rozdělených oblastech, jedna bývá rezervována pro jádro (prostor jádra) a ostatní pro aplikace (uživatelský prostor). Procesor nepovoluje aplikacím, aby adresovaly paměť jádra, a tedy aby aplikace poškodila běžící jádro. Toto důležité rozdělení paměťového prostoru hodně přispívá nynější koncepci současných obecných jader a je téměř univerzální ve většině systémů, ačkoliv některá jádra (například Singularity) volí jiné metody.

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1dro_%28informatika%29

Uživatelské procesy (ukázka stránkování)

Obrázek 3.1

Abstraktní model mapování virtuálních adres na fyzické adresy

Mechanismy správy paměti

Od nejjednodušších (program má veškerou paměť) po
propracovaná schémata (stránkování se segmentací)

Dvě kategorie:

Základní mechanismy

- Program je **v paměti po celou dobu** svého běhu

Mechanismy s odkládáním

- Programy **přesouvány mezi hlavní pamětí** a diskem

Základní mechanismy pro správu paměti

Nejprve probereme základní mechanismy

Bez odkládání a stránkování

1. Jednoprogramové systémy
2. Multiprogramování s pevným přidělením paměti
3. Multiprogramování s proměnnou velikostí oblasti

Jednoprogramové systémy

Spouštíme **pouze jeden program v jednom čase**

Uživatel – zadá příkaz , OS zavede program do paměti

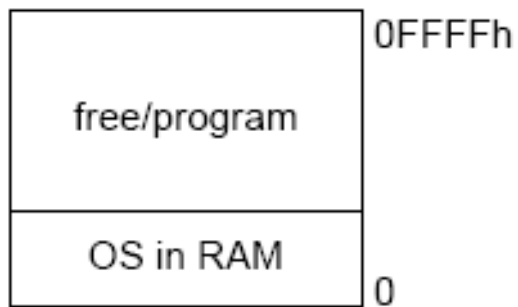
Dovoluje použít **veškerou paměť, kterou nepotřebuje OS**

Po skončení procesu lze spustit další proces

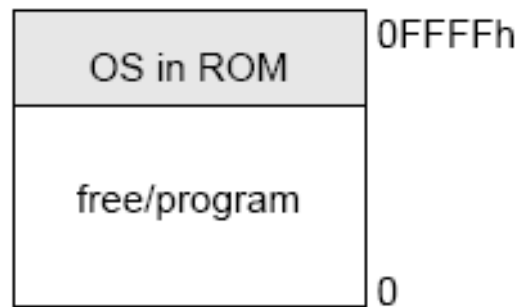
Tři varianty rozdělení paměti:

- a) **OS ve spodní části** adresního prostoru v **RAM** (minipočítače)
- b) **OS v horní části** adresního prostoru v **ROM** (zapouzdřené systémy)
- c) **OS v RAM, ovladače v ROM**
(na PC – MS DOS v RAM, BIOS v ROM)

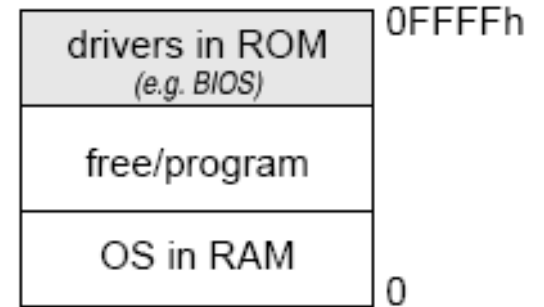
Jednoprogramové systémy

a)

b)

c)

Multiprogramování s pevným přidělením paměti

Paralelní nebo pseudoparalelní běh více programů = multiprogramování

Práce více uživatelů, maximalizace využití CPU apod.

Nejjednodušší schéma – rozdělit paměť na n oblastí (i různé velikosti)

- V historických systémech – rozdělení ručně při startu stroje
- Po načtení úlohy do oblasti je obvykle část oblasti nevyužitá
- Snaha umístit úlohu do nejmenší oblasti, do které se vejde

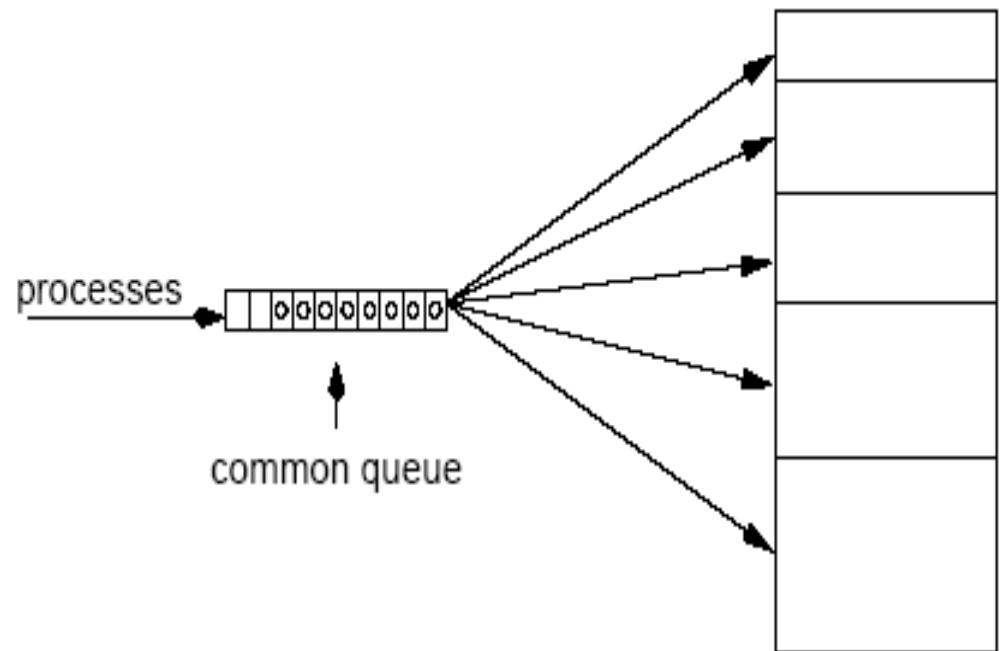
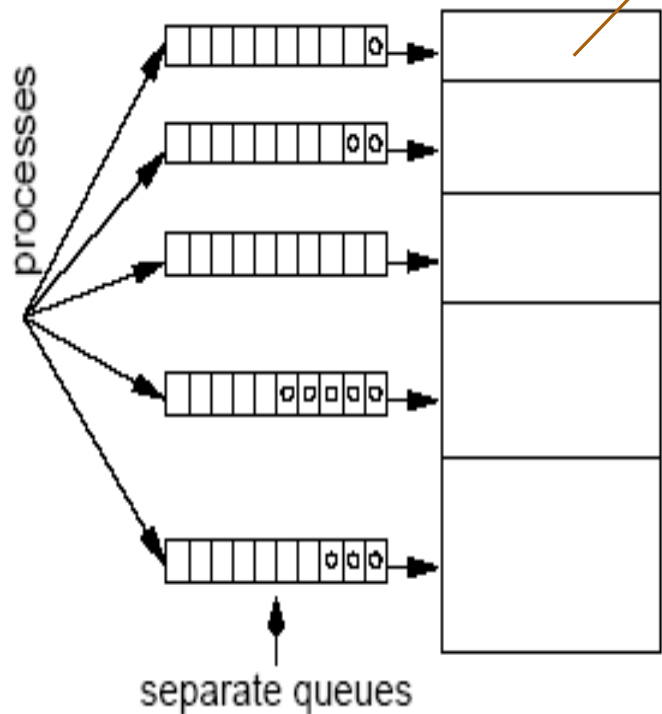
Pevné rozdělení sekcí

Několik strategií:

1. **Více front**, každá úloha do nejmenší oblasti, kam se vejde
2. **Jedna fronta** – po uvolnění oblasti z fronty vybrat **největší úlohu**, která se vejde (tj. není FIFO!)

Pevné rozdělení sekcí

Sekce mají různé velikosti

Pevné rozdělení sekcí - vlastnosti

Strategie 1.

- Může se stát, že existuje neprázdná oblast, která se nevyužije, protože úlohy čekají na jiné oblasti

Strategie 2.

- Diskriminuje malé úlohy (**vybíráme největší co se vejde**) x malým bychom měli obvykle poskytnout nejlepší službu
- Řešení – mít vždy malou oblast, kde poběží malé úlohy
- Řešení – s každou úlohou ve frontě sdružit „čítač přeskočení“, bude zvětšen při každém přeskočení úlohy; po dosažení mezní hodnoty už nesmí být úloha přeskočena

Pevné rozdělení sekcí - poznámky

Používal např. systém OS/360
(Multiprogramming with Fixed Number of Tasks)

Multiprogramování zvyšuje využití CPU

Proces – část času p tráví čekáním na dokončení I/O

N procesů – pst, že **všechny** čekají na I/O je: p^n

Využití CPU je $u = 1 - p^n$

Příklad

využití CPU je $u = 1 - p^n$

pokud proces tráví 80% času čekáním, $p = 0.8$

$n = 1$... $u = 0.2$ (20% času CPU využito)

$n = 2$... $u = 0.36$ (36%)

$n = 3$... $u = 0.488$ (49%)

$n = 4$... $u = 0.5904$ (59%)

n je tzv. **stupeň multiprogramování**

Zjednodušení - předpokládá nezávislost procesů, což při jednom CPU není pravda

Poznámky

Při multiprogramování – všechny procesy je nutné mít alespoň částečně zavedeny v paměti, jinak neefektivní

Odhad velikosti paměti

Fiktivní PC 32MB RAM, OS 16MB, uživ. programy po 4MB

- Max. 4 programy v paměti

Čekání na I/O 80% času, využití CPU $u = 1 - 0.8^4 = 0.5904$

Přidáme 16MB RAM, stupeň multiprogramování n bude 8

- Využití CPU $u = 1 - 0.8^8 = 0.83222784$

Přidání dalších 16MB – 12 procesů, $u = 0.9313$

První přidání zvýší průchodnost 1.4x (o 40%)

další přidání 1.12x (o 12%) – druhé přidání se tolik nevyplatí

Multiprogramování s proměnnou velikostí oblastí

- Úloze je přidělena paměť dle požadavku
- V čase se mění
 - Počet oblastí
 - Velikost oblastí
 - Umístění oblastí
- Zlepšuje využití paměti
- Komplikovanější alokace / dealokace

Př.: IBM OS/360

batch processing
operating system

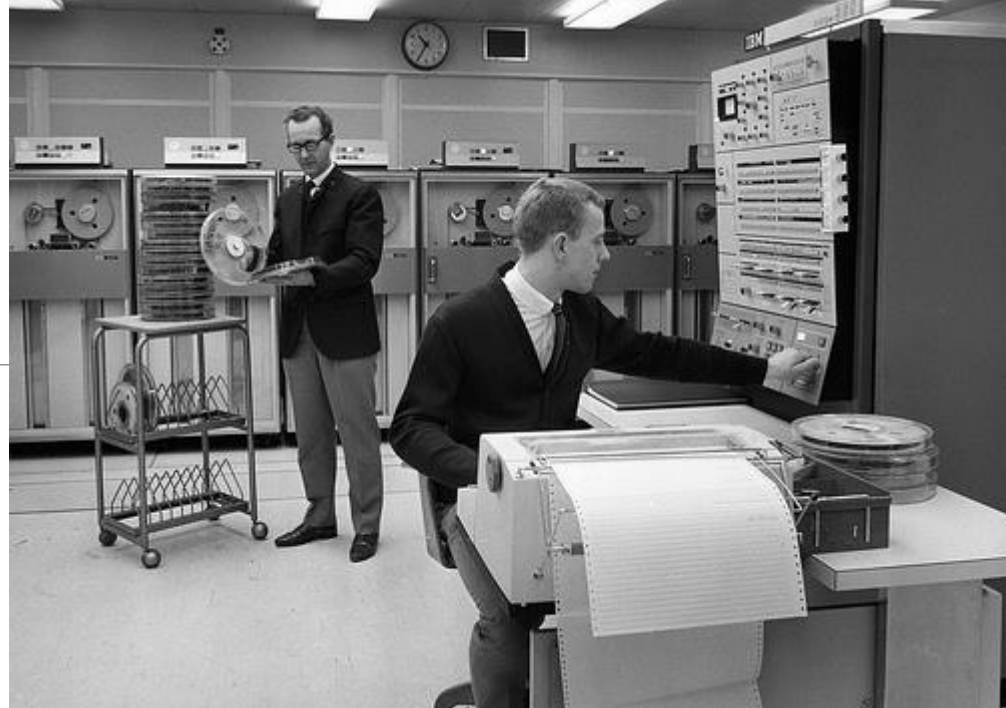
1964

zdroj obrázku:

http://www.maximumpc.com/article/features/ibm_os360_windows_31_software_changed_computing_forever

IBM OS/360

- **Single Sequential Scheduler (SSS)**
 - Option 1
 - Primary Control Program (PCP)
- **Multiple Sequential Schedulers (MSS)**
 - Option 2
 - **Multiprogramming with a Fixed number of Tasks (MFT)**
 - MFT 2
- **Multiple Priority Schedulers (MPS)**
 - Option 4
 - VMS^[NB 1]
 - **Multiprogramming with a Variable number of Tasks (MVT)**
 - Model 65 Multiprocessing (M65MP)

zdroj:
<http://www.escapistmagazine.com/forums/read/18.85690-Esoteric-Operating-Systems-The-History-of-OS-360-and-its-successors>

Problém mnoha volných oblastí

- Může vzniknout mnoho volných oblastí (děr)
 - Paměť se „rozdrobí“
- **Kompaktace paměti** (compaction)
 - Přesunout procesy směrem dolů
 - **Drahá** operace (1B .. 10ns, 256MB .. 2.7s)
 - Neprovádí se bez speciálního HW

Volná x alokovaná paměť

Pro zajištění správy paměti se používají:

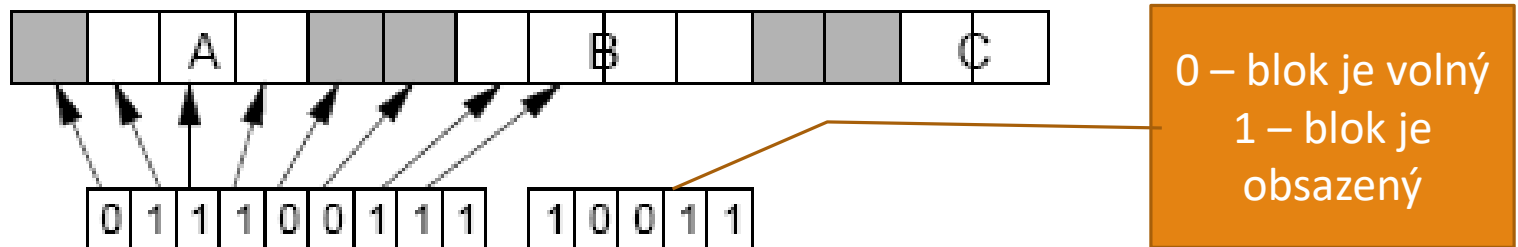
1. bitové mapy
2. seznamy
(first fit, best fit, next fit, ...)
3. buddy systems

U každého bloku paměti potřebujeme rozhodnout, zda je volný nebo někomu přidělený

Správa pomocí bitových map

Paměť rozdělíme na alokační jednotky stejné délky (B až KB)

S každou jednotkou 1bit (volno x obsazeno)

Menší alokační jednotky – větší bitmapa

Větší jednotky – více nevyužitá paměť

Alokační jednotka 4 byty (32bitů):

na každých 32bitů paměti potřebujeme 1bit signální
tedy .. 1/33 paměti

Bitové mapy

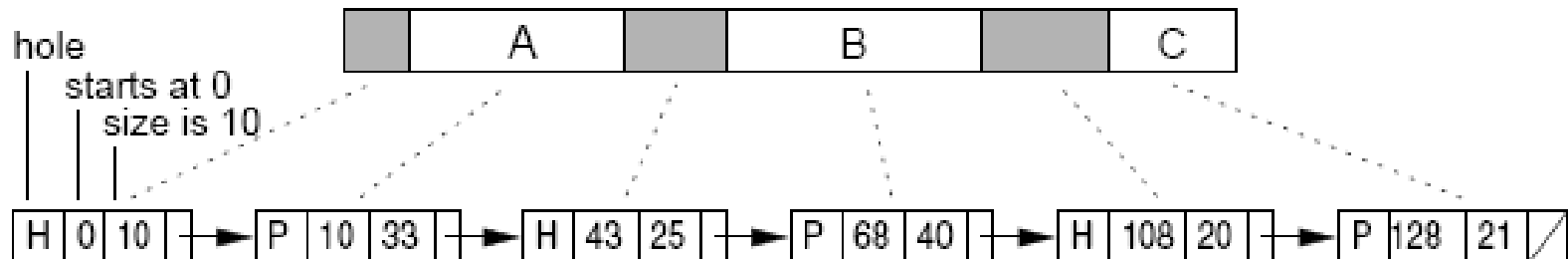
- + konstantní velikost bitové mapy
- najít požadovaný úsek N volných jednotek
 - Náročné, příliš často se nepoužívá pro RAM
 - Ale používá se pro určení volných bloků, volných i-uzlů na disku atd.

Správa pomocí seznamů

Seznam alokovaných a volných oblastí (procesů, děr)

Položka seznamu:

- Info o typu – proces nebo díra (P vs. H)
- Počáteční adresa oblasti
- Délka oblasti

Práce se seznamem

- Proces skončí – P se nahradí H (dírou)
- Dvě H vedle sebe – **sloučí** se

Seznam seřazený podle počáteční adresy oblasti

Může být obousměrně vázaný seznam
– snadno k předchozí položce

Jak prohledávat seznam, když proces potřebuje alokovat paměť?

Alokace – first fit, next fit

- **First Fit** (první vhodná)

- Prohledávání od začátku, dokud se nenajde **dostatečně velká** díra
- Díra se rozdělí na část pro proces a nepoužitou oblast (většinou „nesedne“ přesně)
- Rychlý, prohledává co nejméně

- **Next Fit** (další vhodná)

- Prohledávání začne tam, kde skončilo předchozí
- O málo horší než *first fit*

Alokace best fit

- **Best fit** (nejmenší/nejlepší vhodná)
 - Prohlédne celý seznam, vezme nejmenší díru, do které se proces vejde
 - Pomalejší – prochází celý seznam
 - Více ztracené paměti než FF,NF – zaplňuje paměť malými nepoužitelnými dírami
- **Worst fit (největší díra) – není vhodné**
 - nepoužívá se

Urychlení

Oddělené seznamy pro proces a díry

- Složitější a pomalejší dealokace
- Vyplatí se při rychlé alokaci paměti pro data z I/O zařízení
- *Alokace* – jen seznam děr
- *Dealokace* – složitější – přesun mezi seznamy, z děr do procesů

Oddělené seznamy, seznam děr dle velikosti

- Optimalizace best fitu
- První vhodná – je i nejmenší vhodná, rychlost First fitu
- Režie na dealokaci – sousední fyzické díry nemusí být sousední v seznamu

Další varianty – Quick Fit

■ Quick Fit

- Samostatné seznamy děr nejčastěji požadovaných délek
- Díry velikosti 4KB, 8KB,...
- Ostatní velikosti v samostatném seznamu
- Alokace – rychlá
- Dealokace – obtížné sdružování sousedů

Šetření paměti

- Místo samostatného seznamu děr lze využít díry
- Obsah díry
 - 1. slovo – velikost díry
 - 2. slovo – ukazatel na další díru

Např. alokátor paměti pro proces v jazyce C pod Unixem používá strategii next fit (viz ukázka malloc dříve)

KVIZ

Jaký je vzájemný poměr počtu
děr a procesů?

Předpokládejme, že pro daný proces alokujeme paměť
jednorázově (v celku)

Asymetrie mezi procesy a dírami

- Dvě sousední díry (H) se sloučí
- Dva procesy (P) se nesloučí

Při normálním běhu je počet děr **poloviční** oproti počtu procesů

Přehled

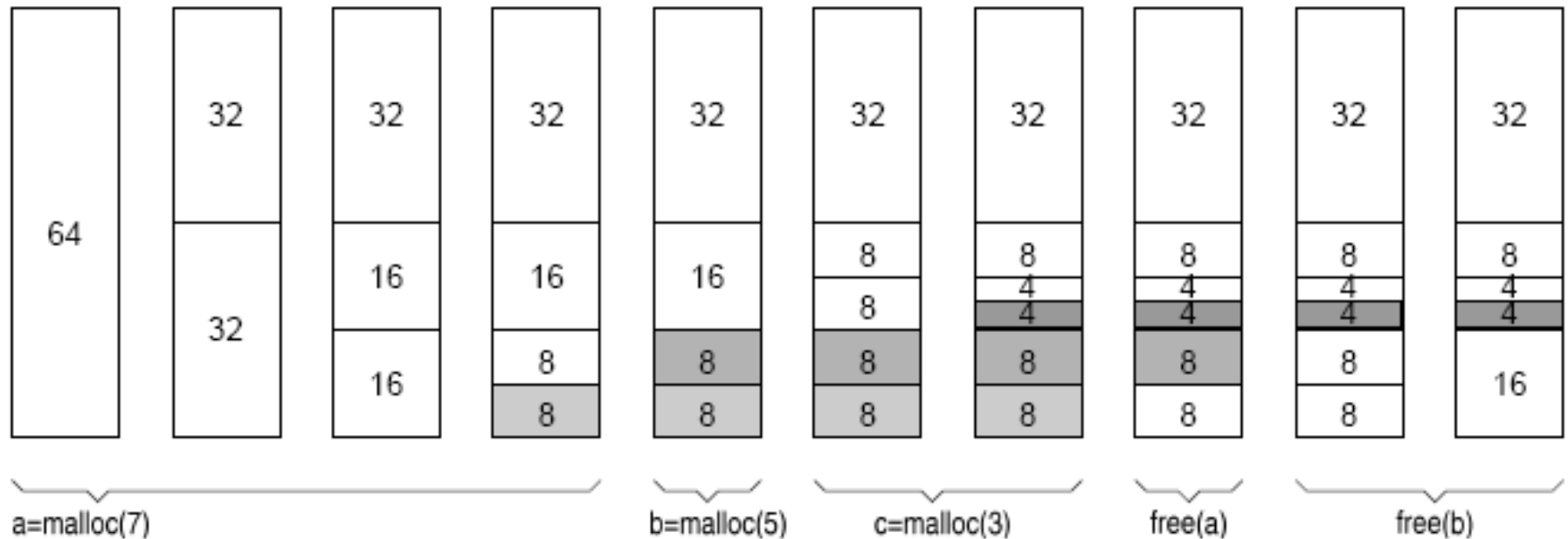
Správa paměti:

1. Bitové mapy
2. Seznamy (first fit, next fit, ...)
3. Buddy systems

Buddy systems

- Seznamy volných bloků 1, 2, 4, 8, 16 ... alokačních jednotek až po velikost celé paměti
- Nejprve seznamy prázdné vyjma 1 položky v seznamu o velikosti paměti
- Př.: Alokační jednotka 1KB, paměť velikosti 64KB
- Seznamy 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64 (7 seznamů)
- Požadavek se zaokrouhlí na mocninu dvou nahoru
 - např. požadavek 7KB na 8KB
- Blok 64KB se rozdělí na 2 bloky 32KB (buddies) a dělíme dále...

Buddy system

Nejmenší dostatečně velký blok se rozdělí

Dva volné sousední bloky stejné velikosti (buddies) – spojí se do většího bloku

Buddy system

Neefektivní (plýtvání místem) x rychlý

- Chci 9KB, dostanu 16KB
- Alokace paměti – vyhledání v seznamu dostatečně velkých děr
- Slučování – vyhledání buddy

Použití algoritmů

U řady algoritmů můžeme pozorovat, že se nepoužívají ke svému „původnímu účelu“, tj. ke správě hlavní paměti, ale používají se pro řešení jiných dílčích úkolů.

Např. runtimeová knihovna požádá OS o přidělení stránky paměti, a získanou oblast dále přiděluje procesu, když si o ní zažádá funkcí `malloc()` – a zde se uplatní další strategie správy paměti

Použití algoritmů

Přidělení paměti procesům

– dnes mechanismy virtuální paměti

Další oblasti použití

– přidělování paměti uvnitř jádra nebo uvnitř procesu

Buddy system

Jádro Linuxu běží ve fyzické paměti, pro správu paměti jádra používá buddy system

viz: `cat /proc/buddyinfo`

Použití algoritmů

Použití first fit, next fit:

Fce malloc v jazyce C

žádá OS o větší blok paměti a získanou paměť pak aplikaci přiděluje algoritmem **first fit** či **next fit**

Správa odkládacího prostoru -

Linux spravuje odkládací prostor pomocí bitové mapy algoritmem **next fit**